

Сьогодні формується ще одна тенденція в освіті – проєктивність. Вона тісно пов'язана з проєктною культурою, яка виникла, як результат об'єднання двох напрямків в освіті, які до цих пір не перетиналися – гуманітарно-художнього та науково-технічного. Проєктна культура є тією загальною формою, в якій реалізується мистецтво планування, винахідництва, творення, виконання та оформлення, і яка визначається, як дизайн або проєкт.

Яскравим прикладом використання проєктної методики є курси Project English, Hot Line, опубліковані видавництвом Оксфордського Університету. Автор Том Хатчинсон, директор інституту по вивченню англійської мови при Ланкастерському університеті, спеціаліст в області комунікативного навчання граматики.

У Фінансово-економічному ліцеї є певний досвід використання проєктивної методики у процесі вивчення англійської мови. Чому саме проєктна методика? - тому що проєктна робота мотивує; - тому що проєктна робота особистісно орієнтована; - тому що проєктна робота має загальноосвітню та професійну цінність.

Література:

1. Б е з р у к о в а В. С. Педагогика: проєктивная педагогика. – Екатеринбург: Деловая книга, 1996. – 344 с.
2. В о л к о в И. П. Цель одна – дорог много: проектирование процессов обучения: Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1990. – 159 с.
3. К л а р и н М. В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках. – М.: Арена, 1994. – 221 с.
4. С е р и к о в В. В. Образование и личность. Теория и практика проектирования образовательных систем. – М.: Логос, 1999. – 168 с.

В. В. Белікова

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ “ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ”

Обновлення змісту “Історії української музики” – дисципліни, що викладається у вищих навчальних закладах, – залежить від появи нових музичних опусів у творчості вітчизняних національних композиторів. Кожен новий твір – це нове художнє висловлювання автора, його погляд на добре відомі й вічні теми. Історія української музики, як пріоритетна дисципліна, що відбиває розвиток національної музичної культури, охоплює різні гілки музичної творчості, у контексті якої фортепіанна музика посідає особливе місце. Значущість її впливає з надзвичайних виховних можливостей останньої. Побудована на широкому розмаїтті пісенно-танцювальних народних мелодій, українська фортепіанна музика, відтворюючи пейзажі рідної Батьківщини та української природи, здатна формувати і виховувати високі моральні якості людини, її різноманітні духовні потреби. Саме тому підвищений емоційний тон музичних творів для дітей та юнацтва межує з ліричними, м'якими тонам, утворюючи багату музичну палітру української фортепіанної музики як такої.

Фортепіанна музика Б. М. Фільца складає яскраву сторінку в сучасній українській музиці й репрезентує стильовий напрямок, що став майже головним у розвитку національної інструментальної музики 60-70 років ХХ століття. Мова йде про насичення фортепіанних п'єс фольклорним

матеріалом, який опрацьовувався композиційними засобами, притаманними неоромантизму та імпресіонізму. У цьому відношенні цікавим є цикл “Київський триптих”, присвячений святкуванню 1500-річчя Києва. Три мініатюри складають єдиний фортепіанний цикл, ідейно-тематична основа якого пронизує усю драматургію твору, і можуть сприйматися як окремі незалежні фортепіанні п’єси. Та в процесі опрацьовування музичного матеріалу простежується особлива єдність циклу.

Перша частина циклу – *Ostinato Largo* – асоціюється з утворенням образу Дзвонів, які з стародавніх часів були символом могутності та великого об’єднуючого початку усієї Київської держави. За життєвими традиціями Київської Русі саме церковним передзвоном скликався народ на майдані біля церкви під час великих всенародних свят або в годину важких випробувань країни для прийняття важливих державних повідомлень та рішень. Авторка вдало застосовує полярні звукові регістри, поєднання в єдине гармонійне сполучення інтервалів чистої квати та квінти, м’які ритмовані зрушення – синкопи, так характерні для музичної мови Фільд. Вільне розгортання образної драматургії циклу сприяло широкому застосуванню особливої “живописної” мікро драматургії, в контексті якої природно сполучаються акордові звороти та мелодична лінія стародавнього наспіву. Для створення музичного образу величавого і гордого міста на Дніпрі – Києва, композиторка використовує посліпку, побудовану на автентичних мотивах лаврського розспіву XVIII століття.

Друга п’єса триптиху – *Toccata Vivace* – виступає повним контрастом до попередньої мініатюри циклу. Контраст виявляється у сполученні різних засобів музичної виразності: у темпі, у фактурі викладання музичного матеріалу, у тональному та динамічному планах. *Toccata* відіграє особливу роль в загальній структурі та розвитку всієї образної драматургії циклу. У циклі вдало та майстерно поєднуються досить контрастні засоби музичної виразності та виконавської техніки піаніста. Так, поряд з арпеджованими акордами (тт. 14, 16, 29, 36, 38), які нагадують заспіви стародавніх українських народних дум і, саме тому, передбачають їх виконання повнозвучним та соковитим звуком, автор використовує акордову техніку так характерну для музичного мислення та фортепіанного виконавства епохи Романтизму. Конкретне змістовне значення набувають такі засоби музичної виразності, як динамічна лінія твору, тональний план та метро-ритмічний малюнок п’єси. Так, динамічне розгортання гнучко дотримується розвитку музичних фраз. Починаючи зі звучання на тр злет динаміки звучання досягає до *f* (тт.), а друга хвиля музичного розвитку від звучання на *p* досягає *sf* (тт. 14, 16). Складається враження поєднання кожної нової хвилі із загальним бурхливим потоком музичного вислову, що доносить до слухача нові та важливі історичні факти з життя українського народу. Далі в темповому зрушенні на *accelerando* “музична злива” готує слухача до сприймання серединної частини мініатюри. Змінюється вся фактура викладання музичної тканини. Квадратна будова шістнадцятих нот замінюється тріолями. Складається відчуття необхідності для композитора раптового відхилення від загальної музичної розповіді з метою відтворити в музичній тканині середньої частини емоційний стан людини, на долю якої випали страшні та важкі випробування. Драматизація розвитку музичної образності посилюється появою пульсуючих акцентів на відносно сильних долях такту (тт. 15, 17, 18), що само по собі вносить велике динамічне напруження. У середній частині другої мініатюри циклу

(тт. 19-29) композиторка демонструє чудову звукову знахідку, майстерно продовжуючи відтворювати лінію Дзвонів, яка починає своє звучання ще з перших тактів *Ostinato*. Якщо в першій мініатюрі твору тема Дзвонів відтворюється акордовими сполученнями протягом всієї п'єси, то в *Toccata* тема Дзвонів витончено влітається в звукове мереживо всієї музичної тканини другої мініатюри.

Третя п'єса циклу *Maestoso* сприймається певним підсумком розвитку всього музичного матеріалу, всієї авторської думки, закладеної композиторкою у фортепіанний цикл. Загальний темп її *Largo maestoso* і в цьому відношенні вона перегукується з першою мініатюрою *Ostinato*. Навіть в перших чотирьох тактах заключної п'єси слухачу неважко почути тему Дзвонів, яка аналогічно в *Ostinato* теж викладається акордовою фактурою. Тільки тепер головна тема циклу відтворюється композиторкою в низькому регістрі і звучить більш впевнено і гордо, стверджуючи велич й силу в Києва та всього українського народу.

Фортепіанний цикл Б. Фільц "Київський триптих" належить до визначних творів сучасної української інструментальної музики. Продовжуючи славні традиції провідних музикантів України – М. Лисенка, С. Людкевича, Л. Ревуцького, М. Колеси та інших, фортепіанна музика Б. Фільц посідає значне місце у загальному доробку композиторів країни. Велику роль в цьому відіграє національний характер музики, який виявляється в усьому комплексі виражальних засобів музичної мови композиторки. Саме своєрідний національний менталітет її музики надає творам Богдани Фільц неповторного і самобутнього характеру. Особлива ширість емоційного вислову, яскрава образність її фортепіанних творів ставить їх у ряд високомистецьких композицій європейського рівня.

І. Г. Любар

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ

Є давні проблеми людства, які з часом не розв'язуються, а навпаки – загострюються. До таких належить проблема природокористування. Планеті притаманні глобальні екологічні кризи, зокрема суперзабруднення повітря, ґрунтів, води, космосу, посилення парникового ефекту, радіації, поява озонових дір, кислотних дощів тощо.

Загострення екологічної кризи триває і вчені вважають, що сьогодні, якщо не вжити загальнопланетарних зусиль з охорони природи, то найближчим часом життя на планеті опиниться під загрозою знищення.

Ця проблема особливо актуальна і для України. В наслідок недбалого господарювання відбулося забруднення промисловими відходами повітря, води, радіаційного забруднення земель, вод, лісних масивів, різко зросло електромагнітне навантаження. Погіршення екологічної рівноваги негативно вплинуло на стан здоров'я українців, що став катастрофічно погіршуватися.

До регіонів з кризовим станом екології відноситься і Криворіжжя. Забруднення атмосферного басейну, місцевих рік і водойм, руйнування ґрунтів кар'єрним засобом добування залізної руди, накопичення промислових відходів у шлакоховищах тощо. Все це наслідки